

פרפראות פאר

לימוד התורה הוא אמצעי להגיע למטרה שה' אחד

עמוד ז'

עמוד א' מפתח נושאים פרשת תרומה תש"פ

עמוד ח

מצדיקי הרבים ככוכבים למה הושוו מלמדי
תינוקות לכוכבים

עמוד ט

תרומה בדברי תורה כיצד
בירור בדברי רש"י שפירש תרומות מתרומות
ברירה אחר ברירה

עמוד י

ביאור נאה במ"ש משנת רבי אליעזר בן יעקב
קב ונקי
למה אמר רשב"י לתלמידיו שישנו מדותיו
מפני שהם תרומות מר"ע

ביאור בעושי רצונו של מקום וכיצד היה רבי
עקיבא עושה רצונו של מקום

עמוד יא

רשב"י ציוה לתלמידיו שילמדו בדרך רבי
עקיבא רבו

עמוד יב

איך למידים מהארון על תלמיד חכם שאין
תוכו כברו

עמוד ב

ביאור מאמר הזוהר הק' פ' תרומה עפ"י דברי
האדמו"ר מקאצק

עמוד ג

אחד המתנות שנתן הקב"ה לישראל הם
עגילים וזהו גם עונשה של חוה
לקח טוב נתתי לכם כי יש בו רווח כפול
ולעומתו הפסד כפול

עמוד ד

בירור איזה כהן הוא הקב"ה שנאמר ויקחו לי
תרומה והקב"ה כהן הוא

עמוד ה

קושיא רבא לדברי התוס' שהקב"ה נטמא
למשי"ר מדין בניס למקום

עמוד ו

ויקחו לי לשמי מכוון לזכו שכינה ביניהם גם
בגימטריא

עמוד ז

לימוד התורה הוא אמצעי להכיר המטרה שה'
אחד

לאחר גזירת בת פלוני לפלוני ההשתדלות
לשידוך שקר מהר"ל

כך מאן דנקיט כללא ולא ידע בכלהו עדונין דמהניין דנפקין מההוא כללא: ע"כ,

ביאור מאמר הזוהר הק' עפ"י דברי האדמו"ר מקאצק

כתב בספר **נפלאות חדשות** ממוהר"ר יחיאל משה, נכד הרב הצדיק צבי הירש מאפאטשנע חמיו של הרה"ק מו"ר דוד מקאצק **שמעתי שאדמו"ר הקדוש מהר"ם מקאצק** זצ"ל אמר,

שמי שלומד התורה בפשטות,

ומי שחוטא ומוחל לעצמו,

ומי שמתפלל בשביל שהתפלל אתמול,

הרשע גמור הוא טוב ממנו, נ"ל הפירוש שמי שלומד תורה בפשטות, זה **איתא בזוה"ק פרשת תרומה** דף קע"ו משל על מי שאכל חיטים שלימים וכו', הפירוש הוא שמי שאינו מייגע את עצמו בתורה להבין ולטעום הטעם של התורה הוא דומה כמו איש שאוכל חיטין שלמות ואינו טוחן אותם, כמו שאמר פעם אחת מה שקורין לאדם שלומד הרבה בטלן, אמר מחמת שלמד בלי עיון ואינו מייגע בה, שהתורה הוא מלא טעם למי שמייגע בה, והוא מבטל טעם התורה, ולפיכך קורין אותו בטלן שמבטל טעם התורה עכ"ל הטהור,

ומאמר השני שמי שחוטא ומוחל לעצמו שקל בעיניו החטא ואינו מתחרט יבוא מזה לעשות עבירות הרבה,

ומאמר השלישי שמתפלל לפי שהתפלל אתמול, היינו שהתפילה הוא אצלו כמצוות אנשים מלומדה,

ומסיים על זה שהרשע גמור הוא טוב ממנו, כמ"ש בכתר שם טוב על הפסוק, חדל להשכיל להיטיב שיש שתי מיני רשעים, אחד הוא רשע גמור שעובר על כל עבירות שבתורה,

ויש עוד רשע שלומד ומתפלל, זה חדל להשכיל ולהיטיב, שהוא סובר שהוא צדיק וממילא לא יעשה תשובה, אבל הרשע גמור יש לו תקוה, מחמת שהוא יודע בעצמו שהוא רשע ואולי יתחרט ויעשה תשובה.

* * * * *

ביאור מאמר הזוהר הק' פר' תרומה עפ"י דברי האדמו"ר מקאצק

איתא בזוהר פרשת תרומה (חלק ב דף קע"ו עמוד א), תרגום להלן,

תרגום דברי הזוהר

משל לאדם שהיה דירתו בין ההרים, ולא ידע ולא הכיר במנהגי בני יושבי העיר, זרע חיטים ואכלם כמו שהם, יום אחד נכנס לעיר **והביאו לפניו לחם טוב**, שאל אותו האיש דבר זה מהו, אמרו לו הוא לחם לאכול, אכל והיה מתוק וטעים מאוד לחכו, שאל מהם וממה נעשה זה, אמרו לו מחיטים,

אח"כ הביאו לפניו עוגות שנלושו בשמן, טעם מהם והיו מתוקים לחכו, ואלו ממה נעשו, השיבו לו שגם זה נעשה מחיטים, **אח"כ הביאו לפניו** עוגות מעדני מלכים שנלושו בדבש ושמן, ושאל ואלו ממה נעשו, אמרו לו שגם זה נעשה מחיטים,

אמר, ודאי אני הבעלים של כל אלו, כי אני אוכל את העיקר של כל אלו שהוא החיטה,

ובגלל שהיה חסר דעה, לא ידע ממעדני העולם ונאבדו ממנו,

כמו כן מי שיודע רק כללי החכמה, ואינו יודע בכל עדונים ותענוגים של החכמה המהנים את האדם, שיוצאים ונלמדים מהכללים, לכן הוא נשאר בלי ידיעת החכמה על אמיתותה, עכ"ל הזוה"ק.

לשון הזוה"ק

כתיב (ווי העמודים וחשקיהם כסף, מתלא לבר נש דהוה דיוריה ביני טורין ולא ידע בדיורי מתא, זרע חטין ואכיל חטי בגופייהו, יומא חד עאל למתא אקריבו ליה נהמא טבא, אמר ההוא בר נש דנא למה, אמרו נהמא הוא למיכל, אכל וטעם לחדא לחכיה, אמר וממה אתעביד דא אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה גריצין דלישין במשחא, טעם מנייהו אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה טריקי מלכין דלישין בדובשא ומשחא, אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, אמר ודאי אנא מארי דכל אלין דאנא אכיל עקרא דכל אלין דאיהו חטה, ובגין ההוא דעתא מעדוני עלמא לא ידע ואתאבידו מניה,

הנזכרים (יחזקאל ט"ז) "ועגילים על אזניך",
הן ג"כ רמז למה שהנהיגו בדורות הראשונים,
עכ"ל הרד"ל,

**יש לתת מובן בדברי הרד"ל, איך תבוא
הקללה ממקום הברכה,**

**אפשר לבאר ולומר, בשים לב בפסוק, שכתוב
ועגילים על אזניי, ובזה יש לחלק ולומר, כי
עגילים על האוזן הם המתנה שנתן הקב"ה
כמאמר הכתוב ביחזקאל. אבל רציעת האוזן
שאומר הרד"ל שזה הפירוש בפרקי דרבי
אליעזר, שאחד הקללות של האשה הוא ורצע
את אזנה, זוהי קללה, ולא ברכה,**

**הרציתי השאלה והתשובה בפני הגאון החסיד
רבי אליעזר דוד פרידמן שליט"א, והסכים
עמי, שזה נראה הסבר אמיתי לשאלה איך
תבוא הקללה ממקום הברכה,**

* * * * *

לקח טוב נתתי לכם כי יש בו רווח כפול ולעומתו הפסד כפול

**איתא במדרש (תנחומא, תרומה פרק ב'), כתיב
(שמות כ"ה ב'), "דבר אל בני ישראל ויקחו לי
תרומה", זה שאמר הכתוב (משלי ד' ב') "כי לקח
טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו",**

**אמר רשב"ל, שני פרקמטוטין (סוחרים) עומדין
זה עם זה, אחד בידו מטכסא, (לבוש או תכשיט
משי) ואחד בידו פלפלין, אמרו זה לזה בוא
ונחליף ביני ובינך, נטל זה את הפלפלין, וזה
המטכסא, מה שביד זה אין ביד זה, ומה שביד
זה אין ביד זה,**

**אבל התורה אינה כן, זה שונה סדר זרעים וזה
שונה סדר מועד, שנו זה לזה, נמצא ביד זה
שנים וביד זה שנים, יש פרקמטיא יפה מזו,
הוי "כי לקח טוב נתתי לכם",**

**מבואר, כי הטוב שבמקח התורה הוא, שע"י
המקח, נמצא בידו פי שניים, משא"כ בכל מקח
אחר שמחליף את מה שיש בידו, אין בידו אלא
אחת, זהו, "כי לקח טוב"**

למה הזהיר שהע"ה תורתו אל תעזבו

אחד המתנות שנתן הקב"ה לישראל הם עגילים וזהו גם עונשה של חוה

המתנות שנתן הקב"ה לישראל ביציאתם ממצרים
והמתנות שנתנו ישראל לקב"ה

**כתיב (שמות כ"ה ב') "ויקחו לי תרומה וגו' וזאת
התרומה אשר תקחו מאתם, זהב, וכסף,
ונחשת, ותכלת, וארגמן, ותולעת שני, ושש,
ועזים, ועורות אלים מאדמים, ועורות תחשים,
ועצי שטים, אבני שהם, ואבני מלואים",**

**איתא במדרש (שיר השירים רבה פרשה ד' פסוק
י"ג פיסקה כ"ה) כתיב (שיר השירים ד' י"ג) "שלחך
פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם
נרדים", דמייה לפרדס רמונים, לישן בני נש
הוא מה שלח פלוני לארוסתיה (מה המתנות
ששלח ארוס לארוסתו) רמונים,**

**ר' חנינא ור' סימון חד אמר היא הכניסה לו
שלש עשרה (מתנות), והוא הכניס לה שלש
עשרה, היא הכניסה לו שלש עשרה, מה
שמפורש בואלה שמות (שמות כ"ה ג') "וזאת
התרומה, וגו",**

**והוא הכניס לה שלש עשרה, מה שמפורש
ביחזקאל (יחזקאל ט"ז ד') ואלבישך רקמה,
ואנעלך תחש, ואחבשך בשש, ואכסך משי,
ואעדך עדי, ואתנה צמידים על ידיך, ורביד על
גרויך, ואתן נזם על אפך, ועגילים על אזניך,
ועטרת תפארת בראשך, ותעדי זהב וכסף,
ומלבושך שש ומשי ורקמה, סלת ודבש ושמן
אכלת, עכ"ד המדרש,**

**מבואר, כי אחד המתנות שנתן הקב"ה לישראל
הם עגילים על אזניך,**

עגילים נתן הקב"ה כעונש לחטא עץ הדעת

**איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק י"ד רד"ל אות
ל"ה) הביא את שלשתן וגזר עליהם גזר דין
מתשע קללות, ונתן לאשה תשע קללות וכו'
וכו', ורצע את אזנה, ע"כ,**

**ופירשו כונתו (רד"ל אות ל"ה) ורצע את אזנה
במרצע ועבדו לעולם, והיא הקללה של והוא
ימשול בך,**

**עוד כתב הרד"ל (שם בהגהות אות ט') ואפשר
רציעת אזנה להשים בה תכשיטי עגילי האזנים**

איתא בגמרא (זבחים ק"א ע"א), **כתיב**, (במדבר י"ב ט"ו) "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים", מרים מי הסגירה (שההסגר למצורע נעשה ע"י כהן), א"ת משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים, וא"ת אהרן הסגירה, אהרן **קרוב** הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, "אני כהן" ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטר, ע"כ, מבואר, כי הקב"ה אמר על עצמו אני כהן,

קושיית התוספות לדברי אותו המין

כתבו התוספות, (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), אותו המין ששאל, במה טביל הקב"ה לאחר שנטמא למשה רבינו, למה לא שאל **היאך נטמא**, הלא כהן הוא, וכהן אינו מיטמא למת,

כתבו התוספות, אין זה קשיא, משום שישראל נקראו **בנים למקום**, וכהן מיטמא לבנו, ע"כ דברי התוספות,

תירוץ המהרש"א לקושיית התוספות

כתב המהרש"א (סנהדרין ל"ט א' ד"ה כי קברי למשה) **וי"ל**, דהיה סבר, דאיכא למימר דקבורת משה היה כעין **מת מצוה** כיון דלא ידע איש את קבורתו, **ומת מצוה מותר לכהן וק"ל. עכ"ל המהרש"א,**

מבואר בדעת התוספות

דזה שהקב"ה נטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן **מיטמא לבנים**, וישראל נקראו **בנים למקום**,

מבואר בדעת המהרש"א

דזה שהקב"ה נטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שמשה רבינו היה כעין **מת מצוה ומת מצוה מותר לכהן.**

הקב"ה כהן גדול או כהן תלוי בדבריהם אלן

יש לברר, כשאמר הקב"ה אצל מרים, **"אני כהן"**, כדאיתא (זבחים ק"א ע"א), האם הכונה

יש לשאול, הפסוק שהביא המדרש **"כי לקח טוב נתתי לכם, תורת אל תעזובו"**, ומבואר במדרש כי הטוב שבמקח התורה, הוא משום שזוכה בכפלים, מה שלמד ומה שלימד, א"כ על מה ולמה היה שהע"ה מזהיר בהמשך הכתוב **"תורת אל תעזובו"**,

וכי מי פתני יסור הנה חסר לב (משלי ט' ד'), להיות שוטה המאבד מה שנותנים לו (חגיגה ד' ע"א), לעזוב מקח שיש בו זכיה בכפלים, שהיה צריך שהע"ה להזהיר **"כי לקח טוב נתתי לכם, תורת אל תעזובו"**,

ביאור הדבר ע"ד הא דאיתא במגילת חסידים

איתא בגמרא (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה), אמר רבי שמעון בן לקיש **במגילת חסידים** מצאו כתיב **"יום תעזביני יומים אעזבך"**,

לשניים שיצאו אחד מטבריא ואחד מציפורין ופגעו זה בזה בחדא משכנא, לא הספיקו לפרוש זה מזה עד שהלך זה מיל וזה מיל נמצאו רחוקין זה מזה שני מילין. ע"כ,

לפי זה אפשר לומר, כי אמנם הרווח שבמקח התורה הוא כפול, כדברי המדרש, לעומתו ההפסד הוא גם כפול, שאם **תעזביני יום**, ההפסד הוא יומים, מה שלא נמצא בכל משא ומתן אחר שההפסד הוא כפול,

לפיכך, בשעה שאמר כי הלקח הוא טוב משום שהרווח בכפליים, אמנם יש בו להביא את האדם לידי יאוש בעלים משום שגם ההפסד הוא בכפלים, היה מזהיר שהע"ה שאל יתיאש האדם, וירצה ח"ו לעזוב את התורה, ולכן אמר תורת אל תעזבו.

* * * * *

בירור איזה כהן הוא הקב"ה שנאמר ויקחו לי תרומה והקב"ה כהן הוא

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ט ע"א) **אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו**, אלקיכם כהן הוא, דכתיב (שמות כ"ה ב') **"ויקחו לי תרומה"**, (ותרומה מקבל הכהן, א"כ), **כי קבריה למשה**, (כלומר, לאחר התעסקותו במת) במאי טביל, ע"כ,

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה, ע"כ,

ע"פ דברי התוספות יש להקשות קושיא רבא

יש להקשות, לפי מה שכתבו התוס' (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), שמה שניטמא הקב"ה למשה רבינו, אע"פ שכהן הוא, משום שכהן מטמא לבנים, ובנ"י נקראים בנים למקום,

אם כן, כמו שלא יכל אהרון לטפל במרים מדין קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים, גם הקב"ה הוא קרוב אצל בניו, ואין קרוב רואה את הנגעים. ואיך יכל הקב"ה לטפל במרים להסגירה לחולטה ולפוטרה,

בג' אופנים יש לבאר כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה

אופן א'

אין הכי נמי, לפי דברי התוס' שהקב"ה ניטמא למשה מדין "בנו של מקום", יקשה ממה שטיפל הקב"ה במרים, הרי יש לה דין "בתו של מקום" והוי ליה להקב"ה דין קרוב, ואין קרוב רואה את הנגעים,

אלא צ"ל שהקב"ה ניטמא למש"ר, כדברי המהרש"א, משום "מת מצוה" ולא משום "בנו של מקום", ואה"נ, אין לו להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכל לטפל במרים,

אך לפי זה יש לעיין, אם דברי התוס' שיש להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכול להיטמא למש"ר יהיו מופרכים, ממה שטיפל במרים, וצ"ע. ואפשר שמשום קושיא זו לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות.

אופן ב'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, פלוגתא היא במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) דתנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואתא תנא ברייתא דהכא כרבי מאיר,

וטעמא דרבי מאיר, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

לכהן גדול, או שמא לקח לו הקב"ה לעצמו רק להיות "כהן", ולא "כהן גדול" ואם לקח לו להיות "כהן" ולא "כהן גדול" יש לשאול מאי טעמא,

י"ל שהדבר תלוי בדעת התוספות ובדעת המהרש"א

לדעת התוספות, דזה שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו בנים למקום, צריך לומר שהקב"ה הוא כהן רגיל ולא "כהן גדול", משום שכהן גדול, אינו מטמא לבניו,

ואפשר, דלפיכך לא בחר לו הקב"ה להיות כהן גדול, כדי שיוכל להיטמא למשה רבינו שלא היה מי שיטפל בו לקוברו, ואם היה כהן גדול, לא היה יכול לטפל בו, משום שכהן גדול אינו מטמא לבניו,

ולדעת המהרש"א, אפשר לומר שהקב"ה "כהן גדול" ויכול להיטמא למשה רבינו, מכיון שהדבר היחיד שכהן גדול יכול להיטמא, הוא "מת מצווה", ודעת המהרש"א היא שהקב"ה יכל להיטמא למשה רבינו מכיוון שהיה מת מצווה,

ואפשר, דלפיכך לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות, שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, משום שישראל נקראים בנים למקום, משום דלא היה ניחא ליה לומר כי אין הקב"ה כהן גדול אלא כהן הדיוט, ולדברי התוס' צ"ל כי הקב"ה אינו כהן גדול, דכהן גדול אינו מיטמא לבניו.

* * * * *

קושיא רבא לדברי התוס' שהקב"ה ניטמא למש"ר מדין בנים למקום

איתא בגמרא, (זבחים ק"א ע"א), כתיב (במדבר כד) ותסגר מרים שבעת ימים, (והסגרה ע"י כהן), מרים מי הסגירה, אם תאמר משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים,

וא"ת אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

אבל יש לעיין, בטעם הדבר שאין ריבים ע"י קרובים, אם הוא רק בגלל נגיעה בדבר, שאז אין הקב"ה בכלל, או מטעמים אחרים.

* * * * *

ויקחו לי לשמי מכוון לזכו שכינה ביניהם גם בגימטריא

כתיב, (שמות כ"ה ב') "דבר אל בני ישראל ויקחו לי",

כתב רש"י, לי לשמי. וביארו הבוארים בעם, מה היתה כונת רש"י שאמר ויקחו לי – לשמי,

יש לפרש ע"ד זכו שכינה ביניהם

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א), דריש רבי עקיבא, איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן, ופירש רש"י, שכינה ביניהם, שהרי חילק את שמו ושיכנו ביניהן, **יו"ד באיש וה"י באשה**. לא זכו אש אוכלתן, שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו **אש ואש**, ע"כ,

לקיחת שמו ית' בבנין המשכן

איתא במדרש (ויק"ר ל' י"ג), "ויקחו לי תרומה" בשביל שאדור ביניכם, אמר הקדוש ברוך הוא קחו אותי ואדור ביניכם, "ויקחו תרומה" אינו אומר, אלא "ויקחו לי" אותי אתם לוקחים, ע"כ,

מבואר, שכאשר באים לבנות משכן לשכינה, יש ליקח לשמו של הקב"ה **בשביל שאדור ביניכם**,

לקיחת שמו ית' בבנין בית חדש

בכך אפשר לפרש, כי תבנה בית חדש בישראל, יש ליקח את שמו של הקב"ה, שיהיה בתוכם, דהיינו, **י' באיש וה' באשה**, כדי שתשרה השכינה ביניהם. וזהו, ויקחו, לי לשמי.

ויקחו לשמי בגימטריא זה שכינה ביניהם

לפי מה שביארנו, כי ויקחו לשמי, הכוונה להביא את שמו ית' י' באיש וה' באשה, שתשרה שכינה ביניהם,

כתב הרע"ב במשנה במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, **ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואין הלכה כרבי מאיר**, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיון ורבנן אינם לומדים ההיקש, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, וסוברים דדנים דיני ממונות בלילה, ואין היקש למחצה, א"כ אינם סוברים גם ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, והא אמרינן דאין הלכה כרבי

מאיר, אלא כרבנן, דנגעים נראים בקרובים, ממילא אפשר

לומר, כי הקב"ה סבר כרבנן אליבא דהלכתא, ולפיכך היה יכול להיטפל במרים, אעפ"י שקרוב הוא, והברייתא שאמרה אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, אתא לדברי רבי מאיר, כדאיתא בתוס'.

אך לפי"ז יש לעיין, למה היה הקב"ה צריך לטפל במרים, אם אמרינן שהקב"ה נהג אליבא דהילכתא כרבנן, שאדם רואה נגעי קרוביו, א"כ גם אהרון יכל לנהוג כרבנן, ולטפל במרים,

על זה יש לומר, דאה"נ גם אהרון יכל לטפל במרים, אליבא דהלכתא שאדם רואה נגעי קרוביו, אך רצה הקב"ה לחלוק כבוד גדול למרים באותה שעה, ולפיכך אמר אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטר.

אופן ג'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים,

וטעמא דרבי מאיר, שאומר אף לא נגעי קרוביו, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), **מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים**, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיוון דילפינן דאין לקרוב לדון דיני נגעים, מהיקש מדיני ממונות, והטעם שאין לדון ריבים ע"י קרוב הוא משום נוגע בדבר, א"כ אפשר לומר שהקב"ה יכול להיות קרוב, אך אינו נוגע בנוגע בדבר, ולכן אין ההיקש חל על הקב"ה, ולפיכך יכול הקב"ה לדון גם אם הוא קרוב,

יגעתי ומצאתי כי הם שווים בגימטריא

"יקחו" בגימטריא 124
 "לשמי" בגימטריא 380
 סך הכל 504

"זה" בגימטריא 12
 "שכינה" בגימטריא 385
 "בינהם" בגימטריא 107
 סך הכל 504

"יקחו לשמי" "זה שכינה בינהם", חושבנא
 דדין כחושבנא דדין.

* * * * *

לימוד התורה הוא אמצעי להכיר המטרה שה' אחד

עיקר התכלית מהתורה היא להכיר ה' אחד

כתב האמרי אמת – (פרשת תרומה תרע"ד), ויקחו
 לי תרומה (שמות כה א) ובמדרש (שמו"ר לג א)
 מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה,

עיקר התכלית מהתורה היא להכיר ה' אחד,
 ועל זה כתיב תורת אמת היתה בפיהו,

ואיתא בספר כתר שם טוב, על הא דאיתא
 בגמרא, (חגיגה ט' ע"ב) אינו דומה שונה פרקו
 מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד היינו
 להכיר ה' אחד, יכולים ללמוד מאה פעמים
 והעיקר יהיה חסר, תקנו מאה ברכות בכל יום,
 וכי הכוונה לומר עוד פעם ברוך אתה, אולם
 העיקר הוא שיהיה מאה ואחד, דביקות באחד
 האמתני, עיקר התכלית מהתורה היא להגיע
 לתפילה,

איתא בגמרא (תענית ב' א') "ולעבדו בכל
 לבבכם" איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר
 זו תפלה, כפי מה שלומדים תורה עם מלכות
 שמים, כך זה נכנס בעומק הלב, כדכתיב
 (תהלים פ"ד ו') "אשרי אדם עוז לו בך מסלות
 בלבבם" שעל ידי עוז לו בך, נעשה מסלות
 בלבבם, עכ"ל האמרי אמת,

אמרי אמת - פרשת שלח, בשם הבעל שם טוב
 ז"ל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה
 פרקו מאה פעמים ואחד, היינו ששונה עם
 האחד שהוא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד,

ביאור הכתוב הסכת להגיע לשמע ישראל

איתא בגמרא (ברכות ס"ג ע"ב), פתח רבי יהודה
 בכבוד תורה ודרש, כתיב (דברים כ"ז ט'),
 "הסכת, ושמע ישראל, היום הזה נהיית
 לעם", וכי אותו היום נתנה תורה לישראל,
 והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה, אלא
 ללמדך, שחביבה תורה על לומדיה בכל יום
 ויום כיום שנתנה מהר סיני, ע"כ,

כך אפשר לומר פירוש הפסוק, "הסכת,
 ושמע ישראל", "הסכת" אמרו חז"ל דקאי
 אדברי תורה, ועל זה אמרה תורה, ו"שמע
 ישראל", דעיקר לימוד התורה, היא כששונה
 עם שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. וזהו
 "הסכת, ושמע ישראל". להגיע לשמע ישראל
 וכו'.

* * * * *

לאחר גזירת בת פלוני לפלוני ההשתדלות לשידוך שקר מהר"ל

איתא בגמרא (סוטה ב' ע"א) אמר רב יהודה
 אמר רב, ארבעים יום קודם יצירת הולד בת
 קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני,

כתב המהר"ל חידושי אגדות שם, ויש מקשים
 על דברי חכמים, כיון שארבעים יום קודם
 יצירת הולד בת קול יוצאת בת פלוני לפלוני,
 אם כן למה צריך האדם להשתדל אחר
 האשה, שהרי גזירת הש"י, והחריצות שקר,
 ואין זה קשיא, עכ"ל המהר"ל,

ולא נתן המהר"ל מובן לדבריו, למה אין זה
 קשיא, בשעה שהקושיה צווחת,

ביאור המהר"ל שאמר אין זה קשיא
מבואר בדבריו בפרשת המנורה

כתיב (שמות כ"ה ל"א), "ועשית מנרת זהב טהור
 מקשה תיעשה המנורה וגו', וברש"י (מתנחומא)
 תיעשה המנורה – מאליה, לפי שהיה משה
 מתקשה בה אמר לו הקב"ה השלך את הככר
 לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב
 תעשה, ומדרש אגדה, ע"י הקב"ה נעשית
 מאליה. עכ"ל, מבואר, שלא נעשתה המנורה
 על ידי משה רבינו,

והקשה המהר"ל, מהפסוק (במדבר ח' ד') "וזה
 מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרח
 מקשה הוא, כמראה אשר הראה ה' את משה,

איתא בגמרא (בבא בתרא ח' ב') במתניתא תנא, "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" - זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה, **"ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד"** - **אלו מלמדי תינוקות.**

מבאר רש"י, **"מצדיקי רבים"** הן שמלמדן ומחנכין אותן **לדרך ישרה**,

כתיב (מלאכי ב' ז') **"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא"**,

איתא בגמרא (חגיגה ט"ו ב') (מו"ק י"ז ע"א) מאי דכתיב (מלאכי ב' ז') **"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא"**, אם דומה הרב למלאך ה' - יבקשו תורה מפיו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיו.

מבואר, כי במלמדי תינוקות יש מי שראוי ללמוד הימנו, משום שמכוונו **לדרך ישרה**, ויש מי שאל יבקשו תורה מפיו שאינו מכוונו **לדרך ישרה.**

כוכב יש שמטעה את הספינה

איתא בגמרא (הוריות י"א א') ר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא, בהדי דר' גמליאל הוה פיתא, (לחם) בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא, (לחם וסולת), שלים פיתיה דר' גמליאל, (נגמר לרבן גמליאל הלחם), סמך אסולתיה דרבי יהושע,

אמר ליה (רבן גמליאל לרבי יהושע) מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי, דאיתית סולתא, אמר ליה **כוכב** אחד לשבעים שנה **עולה ומתעה את הספנים**, ואמרתני שמא יעלה ויתעה אותנו, ע"כ,

מבאר רש"י, **ומתעה את הספנים** - שכן דרך של ספנים הפורשין לים, רב החובל נותן עיניו בצפון, והכוכב מתהלך לדרום, ורואה בכוכב אחד העומד, לימינו או לשמאלו, וכל זמן שרואה אותו כוכב לצדו אחר, יודע שנהפכה הספינה ומיישרה לדרכה,

וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה, פעמים נראה בצפון ופעמים נראה בדרום, וכשרב החובל נותן עיניו בו בצפון, והספינה תהפך בדרום ורואהו לצדו אחר, סבור שנהפכה הספינה, ומיישרה אחר הכוכב, והוא סבור ליישרה, ומהפכה לדרך אחר, **וכך הוא מתעה את הספנים**, עכ"ל רש"י

כן **עשה** את המנורה". ולשון הכתוב מוכיח כי משה רבינו עצמו עשה את המנורה,

וביאר המהר"ל וז"ל, ונראה לי, דודאי אי אפשר לומר שהיתה המנורה נעשית לגמרי מאליה, שהרי המנורה מצוה על ישראל לעשות, כדכתיב (שמות כ"ה ט') **"את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו"**. ועוד כתיב (פסוק ל"א) **ועשית מנורת זהב**, שתראה מזה שהיתה המצוה על ישראל לעשות המנורה, ואין לומר כלל שיהיו ישראל חסרים מצוה אחת,

אלא כך הפירוש, כי השליך הכבר לאור, והיתה נעשה המנורה באש כשהיה משה מכה בפטיש עליה, ונעשה הכל. ואם לא היה יודע משה רבינו צורת המנורה, איך יעשה, אבל ידע באיזה מקום הגביעים והכפתורים והפרחים ושם היה מכה ונעשה מאליה וכו'.

וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו. שהרי **קריעת ים סוף**, שהקדוש ברוך הוא קרע את הים ואפילו הכי הוצרך משה לעשות פועל למטה, **כדכתיב** (שמות י"ד ט"ז) **"ואתה הרם ירך ובקעהו"**, שהשם יתברך גומר על ידי אדם, ודבר זה ברור. ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה המנורה, והיה פועל כפי מה שהיה יכול, **והקדוש ברוך הוא גומר על ידו.** עכ"ל.

לפי"ז מבואר מדוע אין זה **קשיא**, דאעפ"י שארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, וזהו פועל שעשה ה', אעפ"כ,

כך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו. וזו ההשתדלות שיש לאדם לעשות, להשתדל אחר האשה, כמו שאמרו מי מחזר אחר מי בעל האבידה מחזר אחר אבידתו, והשי"ת גומר על ידו ומסייע בידו.

* * * * *

מצדיקי הרבים ככוכבים למה הושו מלמדי תינוקות לכוכבים

כתיב (דניאל י"ב ג') **"והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד"**

פעמים יש שהכוכבים מתעים את הספנים

מבואר, כי הכוכבים הם המכוונים את הספינה לדרך הישר, אך יש בכוכבים גם, שאינם מכוונים לדרך הישר, אלא מתעים את הספינה מהדרך הישר,

לפיכך נמשלו מלמדי תינוקות לכוכבים

לפי"ז י"ל מצדיקי הרבים ככוכבים דלפיכך נמשלו מלמדי תינוקות לכוכבים, משום שיש מי שניתן ללמוד ממנו את הדרך הישר, ויש מי שלא ניתן ללמוד ממנו את הדרך הישר, כדאיתא בגמרא.

* * * * *

תרומה בדברי תורה כיצד

כתיב, (שמות כ"ה ב') דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה,

איתא בגמרא, (גיטין דף ס"ז ע"א), איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים,

רבי מאיר, חכם וסופר, (כתב רש"י, כדאמרין במסכת סוטה דף כ אמרתי לו לבלר אני),

רבי יהודה, חכם לכשירצה, (כתב רש"י, כשהיה רוצה להיות מתון ומתיישב בדבריו היה חכם),

רבי טרפון, גל של אגוזין, (כתב רש"י, מפרש באבות דר' נתן (פרק י"ח א') מה גל של אגוזים אדם נוטל אחת מהן והם נקבצות ונופלות זו על זו כולן, כך ר' טרפון בא תלמיד ושאלו דבר היה מביא לו ראייה, מקרא מדרש משנה הלכה ואגדה הכל יחד),

רבי ישמעאל, חנות מיוזנת, (כתב רש"י יינה מוכן בה תמיד, שאין החנוני צריך לומר ללוקחין המתינו ואביא לכם, כך נצרך אדם ללמד מפיו מזומן לו ותלמודו ערוך בפיו),

רבי עקיבא, אוצר בלום, (כתב רש"י כך מפורש באבות דרבי נתן פרק י"ח א') למה היה ר' עקיבא דומה, לעני שנטל קופתו ויצא לשדה, מצא שעורים קצר ונתן בה, מצא חטין נתן בה, וכן פולים וכן עדשים, וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו,

כך ר"ע כשלמד מרבתינו, שמע דבר מקרא מרבתינו ואחריו הלכה ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לבו לחזור עליהן ולגורסן עד שהיו

סדורין בפיו, ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו, אבל כשנעשה חכם גדול עשה כל התורה מטבעות מטבעות סידר מדרש ספרי וסיפרא לבדן ושנאן לעצמן לתלמידיהם והלכות לעצמן ואגדות לעצמן),

רבי יוחנן בן נורי, קופת הרוכלים, (כתב רש"י מפרש התם מה רוכל זה שבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמך אומר הין, פליטון עמך אומר הין, קנמון עמך אומר הין, כך, נצרך אדם לשאול דבר במקרא משיבו וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה, ואין שבח זה דומה לשל ר"ע שנתן לבו תחילה ולמד הכל מבוכלב ואח"כ סדרן, רש"י),

רבי אלעזר בן עזריה, קופה של בשמים, (כתב רש"י דומה לקופת הרוכלין אלא שהרוכל מתוך שאומנתו לכך מרבה מינין יותר וקושר כל אחד בצרור לבדו להיות מזומן לשואלו, רש"י),

משנת רבי אליעזר בן יעקב, "קב" ונקי, (כתב רש"י לא לימד הרבה כשאר חבריו אלא מה שאומר בבית המדרש נקי הוא שהלכה כמותו לעולם),

רבי יוסי, נמוקו עמו, (כתב רש"י פירושו עמו, לתת טעם לכל דבריו שהיה מיישב את דבריו),

רבי שמעון, טוחן הרבה ומוציא קימעא, (כתב רש"י שנה הרבה), תנא, משכח קימעא, (מתלמודו), ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין, (מה ששכח מתלמודו לא שכח אלא דברים שלא נראו שהלכה כמותו),

וכן אמר רבי שמעון לתלמידיהם, בניי, שנו מדותי, (למדו תורתך, רש"י), שמדותי תרומות מתרומות מידותי של רבי עקיבא, (כתב רש"י בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה), ע"כ, א"כ מצינו אצל רש"י שאמר על תורתו שהיא תרומה מתרומות.

* * * * *

בירור בדברי רש"י שפירש תרומות מתרומות ברירה אחר ברירה

רש"י פירש, תרומות מתרומות, היינו ברירה אחר ברירה, בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה. עכ"ל רש"י

פירוש, ברירה ראשונה בירר את עיקרי

למה אמר רשב"י לתלמידיו שישנו מדותיו מפני שהם תרומות מר"ע

איתא בגמרא (גיטין ס"ז ע"א), אמר רבי שמעון לתלמידיו, בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא,

מי לנו גדול מרשב"י

ויש לשאול, מי לנו גדול מרשב"י, ולמה היה צריך לומר לתלמידיו, שילמדו תורתו, מפני שהם ממדותיו של רבי עקיבא רבו, ולא די בתורתו שלו,

תורה עם דרך ארץ דברי רבי ישמעאל

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב) הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל, פירש רשב"י, הנהג בהם - עם דברי תורה, מנהג דרך ארץ - שאם

תבא לידי צורך הבריות סופך ליבטל מדברי תורה,

כשעושי רצונו של מקום אין צריך לדרך ארץ עם התורה דברי רבי שמעון בר יוחאי

רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושי רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים,

מבואר, כי לעסוק בתורה ללא דרך ארץ הוא רק בשעה שעושי רצונו של מקום

ביאור בעושי רצונו של מקום וכיצד היה רבי עקיבא עושה רצונו של מקום

איתא בגמרא (תענית כ"ה ע"ב) מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה,

ירד רבי עקיבא אחריו ואמר, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים, הווי מרנני רבנן, (האם התלמיד רבי עקיבא גדול מרבו רבי אליעזר בן הורקנוס) יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו,

המשניות מתוך כלל המשניות שלמד מרבי עקיבא, ואח"כ בירר מתוך עיקרי המשניות, את מה שלימד לתלמידיו, וזהו ברירה אחר ברירה,

יש לפרש עפ"י מה שמצינו באבות דרבי נתן,

למה היה ר' עקיבא דומה, לעני שנטל קופתו ויצא לשדה, מצא שעורים קצר ונתן בה, מצא חטין נתן בה, וכן פולים וכן עדשים, וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו,

לפי"ז אפשר לפרש, כי רשב"י אמר, שהוא בירר את תורתו, לאחר שרבי עקיבא כבר בירר את תורתו הוא, וזהו תרומות מתרומות, ברירה אחר ברירה,

* * * * *

ביאור נאה במ"ש משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי

איתא בגמרא (גיטין ס"ז ע"א) משנת רבי אליעזר בן יעקב, קב ונקי,

ביאור המהרש"א קב ונקי

כתב המהרש"א, עיין פרש"י, ויש מפרשים, ק"ב הלכות יש במשנה וברייתא משמיה דראב"י. וזהו "קב" ונקי, עכ"ל המהרש"א,

יש לפרש ק"ב הוא לאחר ששנה ק"א פעמים

איתא בגמרא (חגיגה ט"ו ע"ב), אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד,

מבואר, דהשונה פרקו ק"א פעמים, משנתו מבוררת אצלו יותר מכל,

לפי"ז אפשר לומר, דלפיכך היה הלכה כמותו לעולם, משום שכשאמרו הלכה משמו של רבי אליעזר בן יעקב, היה הדבר מבורר ביותר, כמ"ש רשב"י מה שאומר בבית המדרש נקי הוא,

ולפי שמה שאמר בבית המדרש היה כבר לאחר 101 פעמים, והיה זה הלימוד הק"ב, לפיכך קבעו הלכה כמותו, שמשנתו ק"ב ונקי,

* * * * *

משכני אחריו נרוצה, ואף רבי עקיבא בקשו מלאכי השרת לדוחפו, אמר להם הקדוש ברוך הוא, הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי,

רשב"י ציוה לתלמידיו שילמדו בדרך רבי עקיבא רבו

ולפי"ז אפשר לפרש הא דאיתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב), שאמר רשב"י, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין, רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים,

ופירשנו, עושין רצונו של מקום, אין הכוונה רק שמקיימין רצון הבורא, אלא שפועלים במעשיהם, מציאות של רצון אצל המקום, דהיינו, שגורמים להגביר רצונו על מידותיו וכדרך שעשה רבי עקיבא בתפילתו,

לפי זה מבואר היטיב, מה שאמר רבי שמעון לתלמידיו (גיטין ס"ז ע"א), בניי שנו מדותי,

שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, שכך אמר רבי שמעון לתלמידיו בניי שנו מדותי, פי' התנהגו כפי שיטתי בברכות (ל"ה ע"ב) לעסוק בתורה בלבד, ולא בדרך ארץ, ואל יקשה לכם מהיכן נתפרנס, שזה למדתי ממידותיו של רבי עקיבא, פירוש משיטתו של ר"ע, להגביר רחמיו של הקב"ה על מידותיו, דהיינו לגרום לעשות רצון אצל הקב"ה, וע"י

עשיית הרצון אצל המקום זוכים ומלאכתם נעשית ע"י אחרים, וע"ז אמר, בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, שעשה הרצון אצל המקום.

* * * * *

איך למידים מהארון על

תלמיד חכם שאין תוכו כברו

איתא בגמרא, (יומא ע"ב ע"ב), כתיב (שמות כ"ה י"א), "מבית ומחוץ תצפנו", אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו, אינו תלמיד חכם, ע"כ,

איתא בגמרא, (יומא ע"ב ע"ב), שלש ארונות

עשה בצלאל אמצעי של עץ, פנימי של זהב, חיצון של זהב,

והקשו המפרשים, (המבי"ט ועוד) אם ר"ע היה מעביר על מדותיו למה אינו גדול מזה, ותירצו בכמה אופנים, האחד, שרבי עקיבא היה צריך לשבר את מידותיו הטבעיים להגיע לכזאת גדלות, ועוד תירוצים, אך עדיין יש להבין למה לא נעשה ע"י שבירת המידות גדול מזה,

ביאור עושין רצונו בשיטת רבי עקיבא

איתא בגמרא (ברכות ז' ע"א) ואמר לי ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפניך משורת הדין ונענע לי בראשו,

מבואר, כי עיקר התפילה היא, הבקשה, להגביר רחמיו של הקב"ה, על מידותיו של הקב"ה, כמ"ש ויגולו רחמיך על מדותיך,

ובכך אפשר לפרש, כי מה שיצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה, הכונה, כי לפעול פעולות ע"י תפילה, אין זה תלוי בגדלות המבקש, ולא מפני שרבי עקיבא היה גדול מרבו רבי אליעזר בן הורקנוס ולכן ירדו גשמים בתפילתו, כי התפילה אינה תלויה במי גדול ממי,

אלא שרבי עקיבא שאמר, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, ע"י התפילה בלשון רחמים שביקש, גולל בכך רחמיו של הקב"ה על מידותיו של הקב"ה, ונענה,

מעביר את מדותיו של הקב"ה מדין לרחמים ובכך עושה להקב"ה את הרצון

וכך פירוש הגמרא, לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו, שהתפילה אינה תלויה בגדלות המבקש, אלא במי שמעביר את מדת הדין למידת רחמים, ולכן נענה רבי עקיבא, שהעביר על מדותיו של הקב"ה,

ובכך היה עושה את רצון המקום כלומר את הרצון של הקב"ה,

מבואר, כי מדתו של רבי עקיבא היה לעשות רצון להקב"ה, ע"י שהיה מעביר מידותיו של הקב"ה מדין לרחמים,

ומי לנו גדול מרבי עקיבא שהקב"ה בכבודו ובעצמו מעיד עליו, (חגיגה ט"ו ע"ב) רבי עקיבא עלה בשלום וירד בשלום, ועליו הכתוב אומר,

דרך הערה אמרו, למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ, בתחלה דומה לו לקיתון של זהב, סיפר הימנו דומה לו לקיתון של כסף, נהנה ממנו דומה לו לקיתון של חרס, כיון שנשבר אין לו תקנה, **עכ"ל המאירי**,
וכך איתא בגמרא (פסחים מ"ט ב') גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם, יותר משנאה ששונאין אומות העולם את ישראל,

ההבדל בין ת"ח ות"ח לעם הארץ ות"ח

מבואר הדבר, שכאשר תלמיד בא ללמוד מרבו תורה, בוודאי לאחר שלמד, גדל ערכו של רבו אצל התלמיד יותר מלפני שלמד,

משא"כ כאשר עם הארץ בא לשוחח עם הת"ח, הרי הוא בא כדי להשפילו, כאומרם גדולה שנאה וכו', וכמה ששח יותר הת"ח עם העם הארץ, ערך חשיבות התורה יורד יותר,

הציפוי הכפול בארון

בכך מבואר למה רק בארון עשו לו צפוי מבפנים ומבחוץ, כדי לומר **שהעץ הפנימי שהוא הת"ח**, כאשר למידים הימנו תורה, הוא מוסיף כבוד ויקר, והרי הוא מצופה יותר ויותר זהב בכל פעם שמלמד תורה, אבל כאשר בא אליו העם הארץ, הרי הוא מוריד מהזהב והחשיבות של הת"ח בכל פעם יותר,

וזה הכונה, כל תלמיד חכם שאינו מוסיף זהב וכבוד, ואין תוכו מצופה זהב עקב התורה שלימד, אלא כבודו יורד, עקב ששח עם העם הארץ, הרי זה סימן כי אין זה תלמיד חכם אמיתי,

וזה הפירוש, **כל תלמיד חכם שאין תוכו כבדו**, אלא במקום שיוסיף לצפות זהב בכל צד שהוא, הרי הוא מוריד מציפוי הזהב שלו עוד ועוד, עד שאין תוכו כבדו, הרי הוא עצמו גרם לכך ע"י שנוקק לעם הארץ, ולפיכך אין זה תלמיד חכם כפי שת"ח צריך להיות בכבודו הראוי לו, מצופה זהב מבית ומחוץ, **ולפיכך אמרו ז"ל "אין זה תלמיד חכם"**,

* * * * *

ביאור המהרש"א כי העץ הפנימי הוא התלמיד חכם
ביאור המהרש"א, כי העץ מרמז על הת"ח, ע"ד הכתוב (דברים כ' י"ט), האדם עץ השדה, והזהב, מרמז לתורה, ע"ד הכתוב (תהלים י"ט י"א) נחמדים מזהב,

קושיית המפרשים

ויש לשאול,

א. למה נעשה הארון בציפוי זהב גם מבפנים, באשר כלי המשכן, כגון השולחן והמזבח היו עשויים בציפוי זהב רק בצד החיצון בלבד,

ב. אם הארון היה מצופה כולו זהב, מבית ומחוץ, וגם מלמעלה עשו זהב סביב, אם כן לשם מה היה צריך לעשות ארון עץ בפנים, הרי לא היה נראה כלל,

ג. כיצד לומדים על ת"ח שיהיה תוכו כבדו מהפסוק מבית ומחוץ תצפנו, הרי הארון היה עשוי הפנים והחוץ מזהב, רק הפנימי שבין זהב לזהב היה העץ, וכפי שפירש המהרש"א שהוא הת"ח, א"כ, **תוכו כבדו** של הארון, היה זהב, שהוא התורה, ואיך לומדים מכאן לת"ח שיהיה הפנים כמו החוץ,

ד. חז"ל אומרים ברישא "כל תלמיד חכם" וכו', מבואר שקראוהו ת"ח, ובסיפא אומרים "שאין תוכו כבדו אינו תלמיד חכם", א"כ איך קראוהו ברישא תלמיד חכם,

ביאור הענין על דרך אומרז"ל למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ

איתא בגמרא (סנהדרין נ"ב ע"ב) למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ בתחלה דומה לקיתון של זהב, **סיפר הימנו** דומה לקיתון של כסף, נהנה ממנו - דומה לקיתון של חרש, כיון שנשבר - שוב אין לו תקנה. ע"כ, כתב רש"י **בתחלה** - בעודו מתנהג בכבודו שאין צריך לו, הוא יקר בעיניו.

לשון המאירי בביאור תלמיד חכם לפני עם הארץ

כתב המאירי (סנהדרין דף נב עמוד ב) אף על פי שמדת הרבנות שנואה, ראוי לתלמיד חכם ולבן מעלה להסתלסל במדותיו וליקר את רוחו,

שלא יתהדייט בין עמי הארצות ובישיבת קרנותיהם, שהחכמים שנואי נפשם של אלו הם, וכשהוא מתבזה מעט, הם משקעין אותו בבזיונו עד ארכובותיו, ושורפין את נשמתו בהבל פיהם, ומחתכין בגופו כחתוך בדלועים, או בנבילה,

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
 "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
 פקס 03-6161777 נייד 0527-616166
 מייל y0527616166@gmail.com